

Сдружение "БЪЛГАРСКИ ВЕГАНСКИ СЪЮЗ",

До: Министъра на земеделието, храните и горите

Становище

По Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 2009 г. за условията за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдни обекти, съобразени с неговите физиологически и поведенчески особености.

Уважаеми г-н Министър,

Като заинтересовано сдружение по смисъла на Орхуската конвенция, с предмет на дейност опазване на околната среда, представяме становището си по посоченото предложение.

Считаме проектът за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 2009 г. за условията за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдни обекти, съобразени с неговите физиологически и поведенчески особености за необоснован. Също така, считаме, че никакви причини не налагат изменението на горната наредба по начина, посочен от вносителя, а причините, посочени от докладчика, са неясно формулирани, непълно описани и се основават на факти, които не отговарят на обективната и правна действителност.

Най-вече, такова изменение на действащата наредба би било в конфликт с тенденциите в законодателството на ЕС и би създадо опасности за околната среда в България, опасности за здравето на гражданите, както и опасност за биологичното разнообразие на целия континент.

Основната промяна в наредбата, която е предложена, касае отглеждането на норки с цел отделянето на кожата от телата им.

Предложителят твърди, че "постъпили в Министерството жалби и сигнали", касаят "някои неточности в действащата Наредба № 2 от 2009" и създават "затруднения при нейното прилагане от заинтересованите страни и извършването на контрол от компетентния орган – Българската агенция по безопасност на храните".

Именно, досега наредбата разрешава отглеждането в България единствено на характерния за Европа вид норки - *mustela lutreola* (европейска норка). Съвсем правилно нормотворецът не предвижда отглеждането на другия вид норки - *mustela vison* (американска норка), които се отглеждат за кожи и които са инвазивен за континента ни вид. Европейската норка, обаче, въпреки че е характерен за Европа вид, в момента е със статус на застрашен вид и е включена в червения списък на Международния съюз за опазване на околната среда (IUCN), който е междудържавно обединение от учени, финансирано от правителствата на създалите го страни. Също така европейската норка е защитена от Бернската конвенция за опазване на дивата природа и хабитатите, по която България е страна. Съответно, тя не може да бъде отглеждана с цел отделяне на кожата на животното от тялото. Тъй като международните спогодби се прилагат с приоритет пред наредбите, това създава правна невъзможност за отглеждане на норки с цел убиването им за кожи в България. Разбира се, отглеждането им с цел опазване на околната среда и реинтродукция на вида, е разрешено!

Другият вид норка - американската, е включена в многобройни списъци и регламенти за инвазивни видове, например в глобалния списък на инвазивните видове

(Global Invasive Species Database към Международния съюз за конзервация на природата IUCN (International Union for Conservation of Nature).

Американската норка се конкурира за храна и територия с европейския си роднина и е основна причина за изчезването му. Американските норки влизат в размножителен период месец по-рано от европейските и американските мъжки се чифтосват с европейските женски и отнемат възможността на европейските да създадат поколение.

Американската норка конкурира, освен защитената европейска норка, и другите животни от семейство „порови“ за храна и територия, а семейство порови са включени в приложение II на Закона за биологичното разнообразие като приоритетен вид. Американската норка, като инвазивен вид, е довела до почти пълното изчезване на водния плъх (*Arvicola Terrestris*) в Англия. В Европа, освен че се конкурира със семейство „порови“ и с гризачи, американската норка е довела до унищожението на много гнездящи по земята птици, както и на риби от семейство „пъстървови“.

Американската норка е инвазивният вид с най-силно влияние върху местната фауна в Европа, като засяга негативно поне 47 местни вида. (Genovesi et al. 2012). Чрез екологично конкуриране, тя засяга негативно няколко местни хищника а именно европейската норка, поровете и хермелина (*Mustela erminea*) (Maran et al. 1998, Sidorovich & Macdonald 2001, Sidorovich & Solovej 2007, Sidorovich et al 2010, Zuberogoitia et al. 2013). Унищожавашото влияние на американската норка върху водните животни, морските птици, малките бозайници, земноводните и рибата, е описано в много изследвания в Европа. (Woodroffe et al. 1990; Barreto et al. 1998, Macdonald et al. 2002a, Nordström et al. 2003, Ahola et al. 2006, Banks et al. 2008, Ficher et al. 2009, Melero et al. 2012, Brzezinski et al. 2012, Aars et al. 2001.

В РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1143/2014 относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ и на СЪВЕТА от 22 октомври 2014 година в чл.7, ал.1, т. „в“, се забраняват развъждането и отглеждането на инвазивни видове, включително в контролирана среда. Предстои включване на американската норка в списъка с инвазивни видове към регламента. В тази насока, предложеното от вносителя разрешаване на *mustela vison* за отглеждане за кожи, е стратегически неправилно и ще доведе до бъдещо несъответствие на законодателството ни с европейското.

Съществуват проекти на (EC LIFE00 NAT/E/007331 Conservation of European mink in La Rioja and LIFE00 NAT/E/007299 Conservation of European mink in Castilla y León) за конзервация на европейската норка (*mustela lutreola*), които включват ограничаване на популациите на инвазивната северноамериканска норка.

Разрешаването на отглеждането на хищници от инвазивен вид е огромна опасност за околната среда, която не само би следвало да се оцени, но и да не се допуска.

Също така, фермите за кожи имат неблагоприятни екологични последици. Амоният и амонякът, отделяни от отпадъците (включително урината), които физически не могат да бъдат изцяло уловени, значително влошават качеството на въздуха в районите около фермите, което затруднява и дишането на местните растения, уврежда мезофила на листата и съкращава живота на флората. Този ефект е наблюдаван във Финландия и е описан в книгата „Окисляване във Финландия“ (Acidification in Finland), издадена от авторски екип по програма на Министерството на околната среда на Финландия.

Другите отпадъци от дейността на норките (азот и фосфор) неминуемо се просмукват през клетките, в които се отглеждат животните, през бетона и оттам попадат в подпочвените води, което води до обогатяването им с азотни съединения и фосфор. Обогатяването с азотни съединения и фосфор на водите, впоследствие, води до развитието на прекалено количество микроорганизми (водорасли) в тях и до заблацияването и обедняването им на кислород (еутрофикация), което е изключително неблагоприятна екологична последица.

Чистата питейна вода е все по-голяма ценност в съвременния свят и поощряването на такава дейност е стратегически вредно за запазването на природните и икономическите дадености на страната ни.

Американските норки са и разпространител на зарази. Европейският център за превенция и контрол на болести в Стокхолм означава норките като гостоприемник и разпространител на вируси, H3N2, H10N4 и H5N1 и др.

С оглед на тези данни, считаме предложението за разрешаване на отглеждане на американска норка за кожи за създаващо опасност за здравето на хората и за околната среда.

Считаме, че предложението не изпълнява изискванията на чл. 26 (1) от Закона за нормативните актове за обоснованост, стабилност, откритост и съгласуваност.

Предложението е крайно необосновано. Споменават се трудности при прилагането на наредбата от неопределени заинтересовани лица и от контролните органи, без да се посочи кои са тези "лица". Също, не виждаме причина законът да обслужва определени "лица" в ущърб на други. Жалби се подават, когато нечие поведение не съответства на закона. В такъв случай закононарушителят бива санкциониран. Законите не се променят заради извършителите на нарушения. В случая заместник-министър Димитров предлага да се промени законодателството в полза на нарушителите. Това изобщо не съответства на принципа за върховенство на закона.

Поведението, предписано от наредбата е крайно просто и ясно - в България биха могли да се отглеждат местни норки за кожи, но, тъй като те са застрашен вид заради инвазивния си американски събрат, това не е допустимо. Това предписание не създава никакви затруднения на гражданите, загрижени за природата. Както казахме, любителите на норки могат да се занимават с проекти, които целят опазването на околната среда и реинтродуцирането на застрашената европейска норка.

Не виждаме и трудности при прилагането на наредбата в сегашния ѝ вид от контролните органи. Ако бъде констатирано нарушение, следва нарушителите да бъдат санкционирани и дейността им - спряна. Каква "трудност" вижда тук вносителят?

Проектът противоречи и на изискването за стабилност в ЗНА, тъй като в момента тенденциите в Европа са за забраняване на отглеждането на животни за кожи и тъй като предстои влизане на американската норка в списък със забранени инвазивни видове на територията на Съюза, което ще доведе до нова промяна съвсем скоро.

Изискването на чл. 26 (1) от ЗНА за откритост също не е спазено. Действително, проектът е качен на страницата на министерството, но при съставянето му е била проведена среща, на която са присъствали представители на фирма Фармпро ООД, която фирма с дейността си нарушава наредбата, но не са били поканени представители на жалбоподателите от природозащитните организации, които имат интерес от спазването на законите.

Проектът не изпълнява и изискването за съгласуваност, посочено в чл. 26 (1) от ЗНА, тъй като предлага включването в разрешителната наредба на инвазивния вид американска норка, който е в процес на забрана за отглеждане в Европа по Регламент 1143/2014.

Докладът не отговаря и на разпоредбите на чл. 28 (2) от ЗНА.

Според т.1 докладът съдържа причините, които налагат приемането на нов нормативен акт. Докладчикът посочва като причина за промяна постъпилите жалби и сигнали. Следва да отбележим, че нормативните актове се създават, за да се предпише определено поведение на гражданите от държавата, а не за да се избегнат жалбите от неспазването на това предписание от нарушителите. Неспазването на предписаното правно поведение обикновено се свързва с негативни за обществото последици.

Тъй като не е посочена материалноправна причина за промяна в действащата уредба, а твърдените процесуални затруднения по прилагането ѝ (които ние не можем да забележим), не могат да бъдат причина за промяната на материален закон, считаме исканата от докладчика промяна за немотивирана и неотговаряща на ЗНА.

Не са посочени и целите по чл. 28 (2) т.2, които се преследват с исканата промяна на наредбата. Защо се допуска отглеждането на инвазивен вид, при положение, че, досега, то е било забранено, за да се избегне екологична катастрофа. Какви цели налагат застрашаването на природата и на здравето на хората?

Анализът за съответствие с правото на ЕС също е непълен. Изобщо не е оценен инвазивният характер на американската норка и развитието на европейското законодателство по въпроса.

Ето защо, на основание чл. 28 (3) от ЗНА, молим да не бъде разглеждан въпросното предложение за промяна на действащото законодателство.

Искаме отглеждането на животни за кожи да бъде забранено в България като жестоко и обществено неприемливо.

Отглеждането на животни за кожите им е неприемливо не само за защитниците на правата на животните, но и за голяма част от гражданите, които го считат за ненужна жестокост, породена от нездравно влечение към показен лукс.

Тенденциите в Европа също са в тази насока. Първата забрана за отглеждане на животни само за кожите им е във Великобритания от 2000-та година. Следва Австрия от 2004-та, а Холандия, вторият по големина производител на кожи в ЕС, забрани производството им през 2012-та с гратисен период до 2024-та. Хърватска забрани фермите през 2007г. с 10 годишен гратисен период, а Словения – през 2013, с тригодишен период. Други страни със забрана са Сърбия, Босна и Херцеговина и Македония. През тази година Германия прие още по-стриктни мерки от приетите в 2009-та, като на практика слага край на фермите за кожи след петгодишен гратисен период.

Настояваме страната ни да се присъедини към останалия цивилизован свят и да забрани жестоката практика животни да бъдат отглеждани и убивани само заради кожите им!